

Elementary Pre-Service Teachers' Map Location Skills of European Union States

Seçil Alkış*

ABSTRACT. The purpose of the study was to ascertain the ability of elementary pre-service teachers' map location skills of European Union member and candidate states. Besides, the effect of countries geography course on the location skills of EU states on political maps was also investigated. In the assessment tool, the names of 28 countries including both EU members and candidates were given and through the statements in the instruction the participants were asked to locate these countries on the map. The same assessment tool was used both for pre-test and post-test. The SPSS program was used for the processes of computation and analysis of the data. As a result, it was found that the success of elementary pre-service teachers on locating the EU states was 41% in pre-test; whereas it increased to 63,1% in the post-test and that the countries geography course had a positive effect on elementary pre-service teachers' map location skills of EU states.

Key Words: Elementary pre-service teachers, maps, European Union states, location skills

SUMMARY

Purpose and significance: The theme of "location" is the basis of geographic education. The map location skills have been recognized as important functions of learning by educators for a long time. The purpose of the study was to ascertain the ability of elementary pre-service teachers' map location skills of European Union member and candidate states. Besides, the effect of Countries Geography course on the location skills of EU states on political maps was also investigated. In addition to these, it was also questioned whether there was a correlation between post-test results and course grades of Countries Geography and between post-test results and square surfaces of countries.

Methods: The sample group for the study consisted of 152 elementary pre-service teachers' who were enrolled in countries geography course in 2005-2006 academic year. In the assessment tool, the names of 28 countries including both European Union member and candidate were given and the participants were asked to locate these countries on the map. This assessment tool with a reliability coefficient of Alpha=.88 was used both in pre-test and post-test. SPSS was used for the analysis of the data.

Results: According to the T test results concerning the ability of elementary pre-service teachers' map location skills of EU states, a significant difference at a level of $P < 0.05$ was found between pre-test and post-test results. In the pre-test, pre-service teachers' success of locating EU states was found to be 41%, whereas it was 63,1% in the post-test. It can be observed that Countries Geography course has positive effects on location skills. A correlation of $r = 0,38$ was found between post-test results and course grades of Countries Geography; and $r = 0,35$ between post-test results and square surfaces of countries. While the average success to locate countries who became members before 2004 was 44,8% in the pre-test, this number increased to 75,7% in the post test. The average success to locate countries who became members after 2004 was 23,8% in the pre-test and 38,8% in the post test. The average success to locate member candidate countries was 84,4% in the pre-test and %89,7 post test.

Discussion and Conclusion: Despite the fact that 80% of the adolescents around the world regard map reading skills and knowing the locations of countries "absolutely needed" or "important"; their success concerning these fields is rather low. According to the results of the final test, their success of locating some particular countries was lower than expected. For instance; while 93,4% of the pre-service teachers located Spain correctly, the rate for the Great Britain was 92,1%, for France it was 91,4%, for Germany 89,5%, for Malta 85,5%, for Portugal 84,2%, for Sweden 77%, for Romania 71,7%, for Holland 63,8 %, for Finland 57,2% and finally, the rate for Denmark was 54,6%. Although these rates seem rather high, even after having had the course of Countries Geography, it is a worrying fact that there still were pre-service teachers who did not know where some countries are. In our country undergoing the adaptation process to the European Union, it is very important for the elementary pre-service teachers to have information about the EU countries in order to be intellectually well-equipped individuals.

* Araş.Gör.Dr. Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi, secilalkis@uludag.edu.tr

Sınıf Öğretmeni Adaylarının Avrupa Birliği Ülkelerini Haritada Konumlandırma Becerileri

Seçil Alkış*

ÖZ. Bu çalışmanın amacı, genel olarak sınıf öğretmeni adaylarının Avrupa Birliği'ne üye ve üyeliğe aday ülkeleri haritada konumlandırma becerilerinin tespit edilmesidir. Ayrıca, sınıf öğretmeni adaylarının AB ülkelerinin lokasyonlarını siyasi harita üzerinde konumlandırma becerilerinde ülkeler coğrafyası dersinin etkisi araştırılmıştır. Ölçme aracı, Avrupa Birliği'ne üye ve üyeliğe aday 28 ülkenin isimleri verilmiş ve yönergede örneklemeden verilen bu ülkeleri haritada konumlandırmalarının istendiği belirtilmiştir. Aynı ölçme aracı hem öntest hem de sontest olarak uygulanmıştır. Verilerin bilgisayara girilmesi ve değerlendirilmesi sürecinde SPSS programı kullanılmıştır. Sonuç olarak, sınıf öğretmeni adaylarının AB ülkelerini konumlandırmadaki başarılarının öntestte %41 iken sontestte %63,1'e yükseldiği ve ülkeler coğrafyası dersinin öğretmen adaylarının AB ülkelerini konumlandırma becerilerinde olumlu bir etkisi olduğu görülmüştür.

Anahtar Sözcükler: Öğretmen adayları, haritalar, Avrupa Birliği ülkeleri, lokasyon becerileri

GİRİŞ

Bilindiği gibi, harita çalışmaları, coğrafi becerilerin birincisidir (Karabağ, 1998). Coğrafi haritalar, okulöncesi dönemden yükseköğretime kadar öğretime yardımcı olması için okullarda kullanılmaktadır (Verdi & Kulhavy, 2002) ve coğrafya derslerinin öğretiminde öğretmenlerin en sık kullandığı materyallerden biridir (Girgin, Koca & Sever, 2003). Öğretmenler haritaları, öğrencilere uzak yerleri göstermek, tarihi yerleri işaret etmek ve ders konularıyla ilgili ek bilgi sağlamak için kullanmaktadır (Verdi & Kulhavy, 2002:27). Coğrafyada haritaları etkili olarak kullanabilme, haritaları çok iyi anlamayı gerektirir (Akt.Anderson & Leinhardt, 2002). Lokasyon, coğrafyadaki en önemli kavramlardan birisidir. Coğrafya araştırmaları yerlerin dünya üzerindeki konumlarıyla başlar (Şahin, 2004). Dill (1994)'e göre, lokasyon kavramı coğrafya eğitiminin temelidir. Lokasyon, herhangi bir yerin Dünya üzerindeki konumunu belirlemektedir ve konum, genel (matematik) konum ve özel konum olarak iki şekilde ele alınmaktadır (Backler & Stoltman, 1986). Konum, ayrıca siyasal coğrafyanın statik faktörlerinden en önemlisini oluşturmaktadır (Günel, 1994). Harita lokasyon becerilerinin önemi, eğitimciler tarafından uzun süreden beri fark edilmekte (Herman, Hawkins, Barron & Berryman, 1988) ve giderek küçülen dünyamızda öğretmenlerin harita lokasyon becerilerine sahip olmaları gerektiği ifade edilmektedir (Herman, Hawkins & Berryman, 1985).

Avrupa, eski Dünya kara kütesinin, kuzeybatı Asya'dan yarımada şeklinde ayrılan küçük bir kısımdır (Özey, 2001). Avrupa Birliği ülkeleri ise, Kuzey Kutup Dairesi'nden Akdeniz'e ve Atlas Okyanusu'ndan Ege Denizi'ne kadar Avrupa Kıtası'nın büyük bir bölümünü kaplar (Key facts and figures about the European Union, 2004). Avrupa Birliği'nin 1950'lerde Belçika, Almanya, Fransa, İtalya, Lüksemburg ve Hollanda olmak üzere 6 üye ülke ile başladığı söylenebilir. 1973'te Danimarka, İrlanda ve Britanya Krallığı, 1981'de Yunanistan, 1986'da İspanya ve Portekiz AB'ye katılmıştır (1990 Doğu Almanya). Avrupa Birliği 1995'te Avusturya, Finlandiya ve İsveç'i de dahil ederek genişlemiştir. 2004'teki genişlemeyle ise Kıbrıs, Çek Cumhuriyeti, Estonya, Macaristan, Letonya, Litvanya, Malta, Polonya, Slovenya ve Slovakya Avrupa Birliği'ne katılmıştır. Bulgaristan ve Romanya'nın 2007'de katılımı beklenmektedir ve Türkiye de aday ülkedir (European Union, 2004).

AB ve Türkiye arasındaki ilişkiler ise, 12 Eylül 1963 tarihinde imzalanan ve 1 Aralık 1964 tarihinde yürürlüğe giren Ankara Anlaşması ile başlamıştır ve değişik aşamalardan geçerek günümüze kadar gelmiştir (Uçtu & Yapar, 2004; Aydın, 2004). AB ile ülkemizin gündemi bu denli ilişkiyken ve AB'ye Türkiye'nin üyeliği hedefinin bir hükümet politikası değil bir devlet politikası haline geldiği

* Araş.Gör.Dr., Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi, secilalkis@uludag.edu.tr

ifade edilirken, ders kitaplarında konuyla ilgili sadece ansiklopedik bilgiler yer almaktadır (Çalışkan, 2003). Eurobarometre tarafından yapılan kamuoyu araştırmalarında çıkan sonuç, AB üyeliğinin en çok istendiği ülke Türkiye olmasına rağmen, AB konusunda, insanların en az bilgi sahibi olduğu ülkelerin başında yine Türkiye'nin gelmesidir (Karakılıç, 2004). Türkiye'de yapılan diğer araştırmalara göre, ülkemizin Avrupa Birliği'ne üye olmasını isteyenlerin oranı %70-75'tir. Ancak Türkiye'de Avrupa Birliği'ni bilenlerin oranına bakıldığında %4'ü aşmayan küçük bir oranla karşılaşılmaktadır. Buradan çıkan sonuç Avrupa Birliği'ni tanımadığımız gerçeğidir (Akt.Aslan & Gökkaya, 2004). Avrupa Birliği'ne üyelik çabalarında ve uyum sürecinde Türkiye'de her alanda yapılması gerekli görülen değişim ve yenileşmeyi sağlayacak en önemli etmenlerden birisi kuşkusuz eğitimidir. Bir ülkede amaçlanan toplumsal kalkınmanın gerçekleştirilmesinde temel araç, kaliteli bir eğitim; eğitimde kalitenin ön koşulu da nitelikli öğretmenlerdir. Bu nedenle eğitim sistemi içinde görev yapan öğretmenlerin niteliklerini arttırmak ve kaliteli öğretmenler yetiştirmek için öğretmen eğitimi programlarının çağın gereklerine uygun olarak donatılması gerekmektedir (Adıgüzel, 2005).

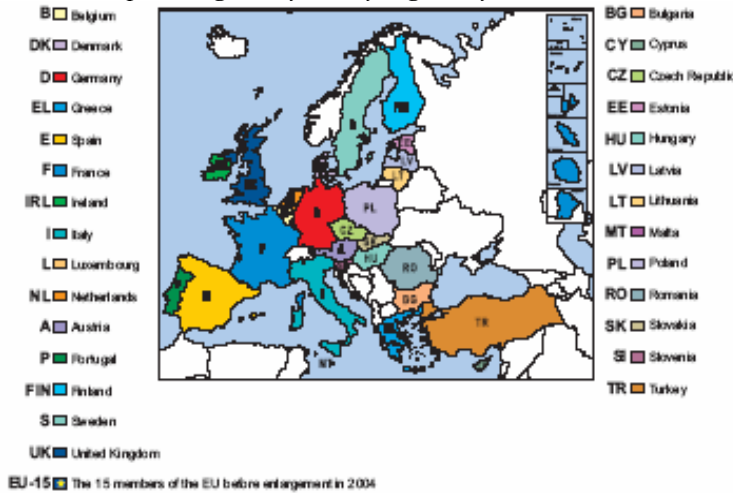
Eğitim fakültelerinin öğretmen yetiştirme lisans programları incelendiğinde sınıf öğretmenliği lisans programında yer alan coğrafya derslerinin şunlar olduğu görülmektedir: Coğrafyaya Giriş (1.yarıyıl), Türkiye Coğrafyası ve Jeopolitiği (2.yarıyıl) ve Ülkeler Coğrafyası (3.yarıyıl). Ülkeler Coğrafyası dersinin ders tanımında ise şu bilgiler vurgulanmaktadır: Kıtalar genel bakış (ülkeleri toplu tanıma); deniz ve okyanusların dağılışı; iklim kuşakları ve bitki örtüsü; kıtalardan örnek ülke incelemeleri, Türkiye'nin ekonomik, sosyal, kültürel, siyasi ilişkide bulunduğu komşu ülkeler ve Türk Dünyası ülkeleri bilgisidir (yok.gov.tr). Tüm bu bilgiler ışında, bu araştırmanın amacı genel olarak, sınıf öğretmeni adaylarının Avrupa Birliği'ne üye ve üyeliğe aday ülkeleri haritada konumlandırma becerilerinin tespit edilmesidir. Bu bağlamda aşağıdaki alt problemlere de cevap aranmıştır:

- Sınıf öğretmeni adaylarının Avrupa Birliği'ne üye ve üyeliğe aday ülkeleri haritada konumlandırma becerilerinde Ülkeler Coğrafyası dersinin etkisi nedir?
- Sontest sonuçları ile ülkeler coğrafyası ders notları arasında bir ilişki var mıdır?
- Sontest sonuçları ile ülkelerin yüzölçümleri arasında bir ilişki var mıdır?

YÖNTEM

Araştırma Grubu: Araştırmanın örneklemi, 2005-2006 öğretim yılında, Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği bölümünde Ülkeler Coğrafyası dersine devam eden 263 öğretmen adayından, öntest sonuçları da bulunan 152'sidir.

Şekil 1. Avrupa Birliği'ne üye ve üyeliğe aday ülkeler

Veri Toplama Aracı: Veri toplama aracı olarak Avrupa Komisyonunun 2004 yılında yayımlanan raporundan faydalanılmıştır (Şekil 1- Key facts and figures about the European Union, 2004). Bu

harita, A4 boyutunda büyütülerek hem öntest hem de sontest olarak öğrencilere uygulanmıştır. Ölçme aracında, Avrupa Birliği'ne üye ve üyeliğe aday 28 ülkenin isimleri verilmiş ve yönergede öğrencilerden verilen bu ülkeleri harita üzerindeki numaralarla eşleştirmelerinin istendiği belirtilmiştir (İngiltere'nin resmi adı, Büyük Britanya Birleşik Krallığı (Özey, 2001) olmasına rağmen, ölçme aracında İngiltere olarak kullanılmıştır). Pilot uygulamada ölçme aracı 42 öğretmen adayına uygulanmış ve ölçme aracının güvenilirlik katsayısı Alpha=,88 olarak bulunmuştur.

Verilerin Toplanması ve Değerlendirilmesi: Öntest 2.yarıyılıda (2004-2005 bahar yarıyılında), sontest ise 3. yarıyılın sonunda (2005-2006 güz yarıyılı) öğretmen adayları Ülkeler Coğrafyası dersini aldıktan sonra uygulanmıştır. Ölçme aracında öğretmen adaylarından isimlerini yazmaları istenmiştir. Böylece her bir öğretmen adayına bir numara verilmiş ve verilerin değerlendirilmesi sürecinde SPSS programı kullanılmıştır.

Avrupa Birliği'ne üye ve üyeliğe aday ülkelerin lokasyonlarıyla ilgili cevaplar, öntest ve sontest olmak üzere ayrı ayrı analiz edilerek frekans ve yüzde hesaplamaları yapılmıştır. Öntest ve sontest arasında anlamlı bir fark olup olmadığı T testi kullanılarak hesaplanmıştır.

Sontest sonuçları ile ülkeler coğrafyası ders notları arasındaki ilişkiyi belirlemek için Pearson korelasyon katsayısı kullanılmıştır. Bu hesaplamada kullanılmak üzere, Ülkeler Coğrafyası dersini tamamlamış olan her öğretmen adayının ders başarı notlarına ulaşılmıştır. Sontest sonuçları ile ülkelerin yüzölçümleri arasındaki ilişkiyi belirlemek için yine Pearson korelasyon katsayısı hesaplanmıştır. Bu hesaplamada ölçme aracındaki ülkelerin yüzölçümlerine ait veriler kullanılmıştır.

BULGULAR

Bu bölümde, araştırmanın amacı doğrultusunda elde edilen veriler sunulmaktadır. Tablo 1 incelendiğinde, sınıf öğretmeni adaylarının Avrupa Birliği ülkelerini konumlandırma becerilerinde öntest ve sontest arasında $P<0.05$ düzeyinde anlamlı bir fark bulunduğu görülmektedir.

Tablo 1. *T testi sonuçları (aired samples test)*

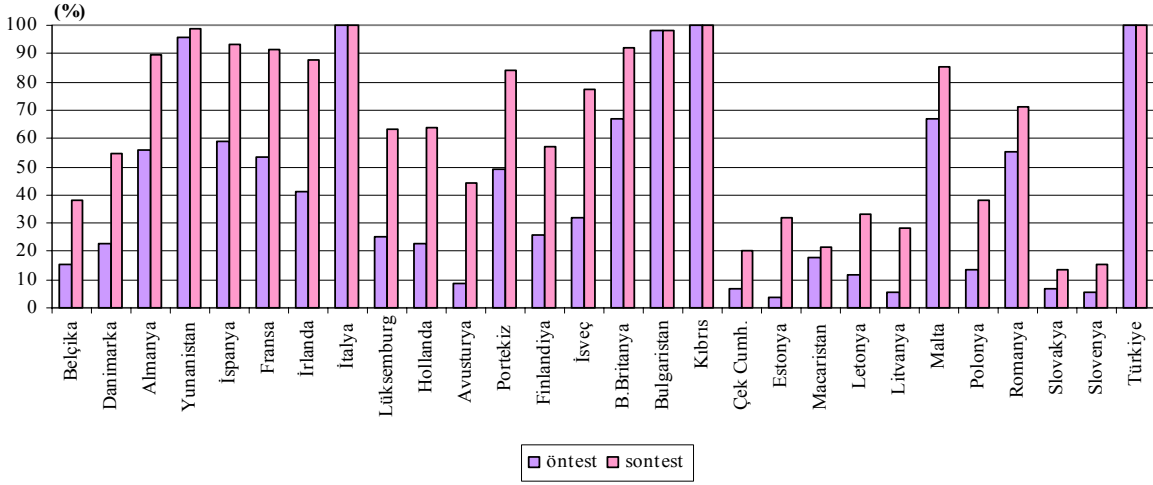
Grup	N	$\bar{x}$	S.S.	t	P
Öntest	152	11,5461	5,1131		
Sontest	152	17,9211	4,5768	-14,272	,000*

* $P<0.05$ düzeyinde anlamlı bir fark vardır.

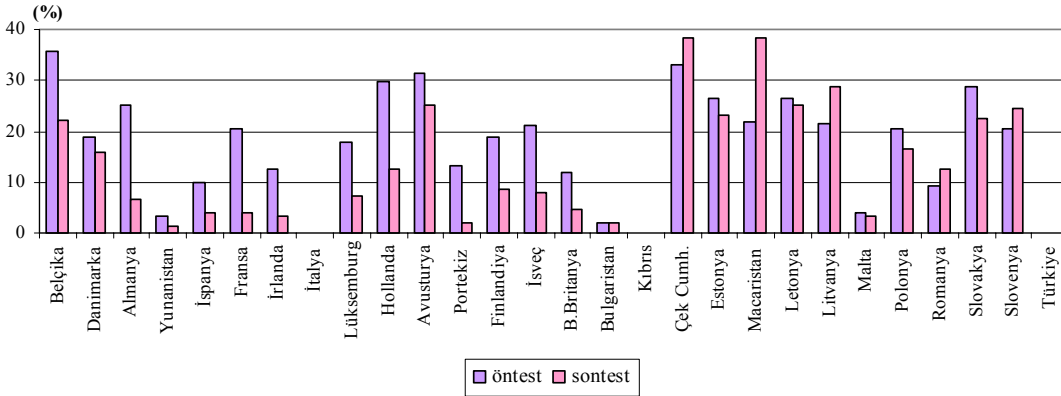
Grafik 1'de, öğretmen adaylarının Avrupa Birliği'ne üye ve üyeliğe aday ülkelerin konumlandırılmasında, ülkelere göre başarı durumları yüzde (%) olarak gösterilmiştir. Grafik incelendiğinde, İtalya, Türkiye ve Kıbrıs'ın öğretmen adayları tarafından hem öntestte hem de sontestte %100 oranında doğru konumlandırıldığı görülmektedir. Öğretmen adaylarının AB ülkelerini konumlandırma becerilerinde diğer ülkeler içinse sontestte artış olduğu görülmektedir.

Grafik 2'de, Avrupa Birliği'ne üye ve üyeliğe aday ülkelerin konumlandırılmasında, öğretmen adaylarının yanlış cevapları, ülkelere göre yüzde (%) olarak gösterilmiştir. Grafik incelendiğinde, öntestte en çok yanlış konumlandırılan ülkelerin Belçika, Çek Cumhuriyeti, Avusturya, Hollanda ve Slovakya; sontestte ise Çek Cumhuriyeti, Macaristan ve Litvanya olduğu görülmektedir. İtalya, Kıbrıs ve Türkiye'nin konumlandırılmasıyla ilgili herhangi bir yanlış cevap bulunmamaktadır.

Grafik 1. Avrupa Birliği'ne üye ve aday ülkelerin konumlandırılmasında öğretmen adaylarının başarı durumları (%)

Grafik 2. Avrupa Birliği'ne üye ve aday ülkelerin konumlandırılmasında öğretmen adaylarının yanlış konumlandırmaları (%)

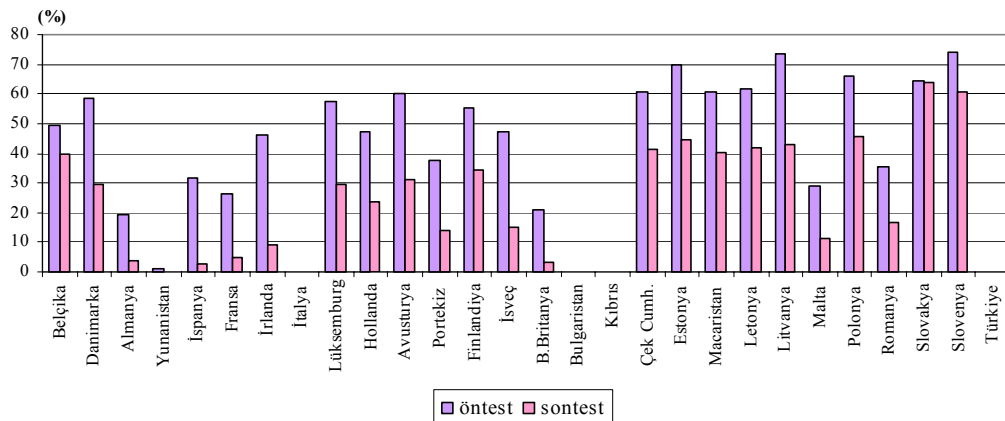
Genel olarak bakıldığında, daha çok birbirine komşu olan ülkelerin öğretmen adayları tarafından birbirleriyle karıştırılarak yanlış konumlandıkları görülmektedir. AB ülkelerinin konumlandırılmasında, ülkelere göre en çok yapılan hatalar şöyledir:

- ✓ Belçika'nın en çok karıştırıldığı ülkeler öntestte %10,5 ve sontestte %11,8 ile Hollanda'dır.
- ✓ Danimarka'nın en çok karıştırıldığı ülkeler öntestte %3,9 ile İsveç ve %3,3 ile Finlandiya; sontestte ise %4,6 ile Finlandiya ve %3,3 ile Belçika'dır.
- ✓ Almanya'nın en çok karıştırıldığı ülkeler öntestte %9,9 ile Polonya ve %3,9 ile Fransa; sontestte ise %2 ile Fransa, Çek Cumhuriyeti ve Polonya'dır.
- ✓ Yunanistan'ın en çok karıştırıldığı ülkeler öntestte %3,3 ve sontestte %1,3 ile Bulgaristan'dır.
- ✓ İspanya'nın en çok karıştırıldığı ülkeler öntestte %3,9 ve sontestte %1,3 ile Portekiz'dir.
- ✓ Fransa'nın en çok karıştırıldığı ülkeler öntestte %6,6 ile İspanya ve %5,9 ile Almanya; sontestte ise %2 ile İspanya ve %1,3 ile Almanya'dır.
- ✓ İrlanda'nın en çok karıştırıldığı ülkeler öntestte %3,3 ile Portekiz ve Letonya; sontestte ise %1,3 ile Letonya'dır.
- ✓ Lüksemburg'un en çok karıştırıldığı ülkeler öntestte %3,3 ile Slovenya ve Hollanda; sontestte ise %3,9 ile Hollanda'dır.

- ✓ Hollanda'nın en çok karıştırıldığı ülkeler öntestte %5,9 ile Danimarka ve %5,3 ile Belçika; sontestte ise %3,9 ile Belçika ve %2,6 ile Danimarka'dır.
- ✓ Avusturya'nın en çok karıştırıldığı ülkeler öntestte %6,6 ile Çek Cumhuriyeti ve %4,6 ile Slovakya ve Macaristan; sontestte ise %8,6 ile Çek Cumhuriyeti ve %5,9 ile Macaristan'dır.
- ✓ Portekiz'in en çok karıştırıldığı ülkeler öntestte %3,3 ile Lüksemburg ve %2 ile İspanya; sontestte ise %2 ile Finlandiya'dır.
- ✓ Finlandiya'nın en çok karıştırıldığı ülkeler öntestte %2,6 ile Estonya, İrlanda ve Avusturya; sontestte %2,6 ile İsveç'tir.
- ✓ İsveç'in en çok karıştırıldığı ülkeler öntestte %9,9 ve sontestte %2,6 ile Finlandiya'dır.
- ✓ Büyük Britanya'nın en çok karıştırıldığı ülkeler öntestte %2,6 ile İsveç ve %2 ile İspanya; sontestte ise %1,3 ile İspanya ve İrlanda'dır.
- ✓ Bulgaristan'ın en çok karıştırıldığı ülkeler öntestte %2 ile Yunanistan; sontestte %2 ile Romanya'dır.
- ✓ Çek Cumhuriyeti'nin en çok karıştırıldığı ülkeler öntestte %4,6 ile Polonya, Macaristan ve Slovenya; sontestte ise %9,2 ile Avusturya, %8,6 ile Slovenya ve %7,9 ile Slovakya'dır.
- ✓ Estonya'nın en çok karıştırıldığı ülkeler öntestte %5,9 ile Letonya ve %3,9 ile Portekiz; sontestte ise %9,9 ile Litvanya ve %5,3 ile Letonya'dır.
- ✓ Macaristan'ın en çok karıştırıldığı ülkeler öntestte %9,9 ile Romanya; sontestte ise %9,2 ile Romanya, %7,9 ile Slovakya ve %7,2 ile Çek Cumhuriyeti'dir.
- ✓ Letonya'nın en çok karıştırıldığı ülkeler öntestte %9,9 ile Estonya; sontestte %8,6 ile Estonya ve %7,9 ile Litvanya'dır.
- ✓ Litvanya'nın en çok karıştırıldığı ülkeler öntestte %3,9 ile Avusturya ve %3,3 ile Letonya; sontestte ise %11,2 ile Estonya ve %9,2 ile Letonya'dır.
- ✓ Malta'nın en çok karıştırıldığı ülkeler öntestte %2 ile İrlanda; sontestte %1,3 ile Yunanistan'dır.
- ✓ Polonya'nın en çok karıştırıldığı ülkeler öntestte %5,3 ile Avusturya; sontestte ise %3,3 ile Çek Cumhuriyeti'dir.
- ✓ Romanya'nın en çok karıştırıldığı ülkeler öntestte %3,3 ile Slovenya; sontestte ise %5,3 ile Macaristan ve %3,3 ile Polonya'dır.
- ✓ Slovakya'nın en çok karıştırıldığı ülkeler öntestte %3,9 ile Litvanya, %3,3 ile Slovenya ve Avusturya; sontestte ise %4,6 ile Slovenya ve %3,9 ile Macaristan'dır.
- ✓ Slovenya'nın en çok karıştırıldığı ülkeler öntestte %4,6 ile Litvanya; sontestte ise %4,6 ile Slovakya, %3,9 ile Letonya ve %3,3 ile Çek Cumhuriyeti'dir.

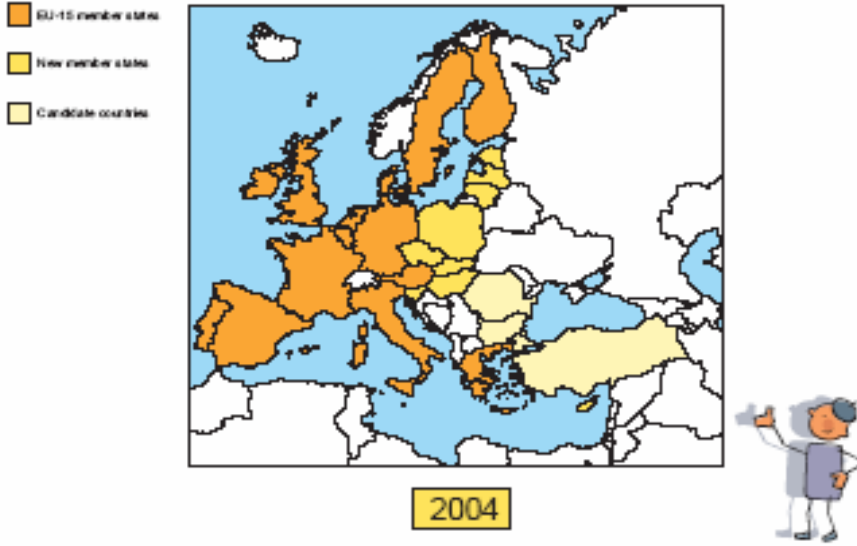
Grafik 3'te, Avrupa Birliği'ne üye ve aday ülkelerin konumlandırılmasında, öğretmen adaylarının bilmiyorum/boş kategorisindeki cevapları, ülkelere göre yüzde (%) olarak gösterilmiştir. Grafik incelendiğinde öğretmen adaylarının tüm ülkelerin lokasyonlarıyla ilgili olarak öntestte göre sontestte daha az bilmiyorum/boş kategorisine giren cevaplar verdikleri görülmektedir. Örneklem tarafından konumuyla ilgili olarak herhangi bir cevap verilmeyen ülkeler, öntestte daha çok Slovenya, Litvanya, Estonya, Polonya ve Slovakya; sontestte ise Slovakya ve Slovenya'dır.

Grafik 3. Avrupa Birliği'ne üye ve aday ülkelerin konumlandırılmasında öğretmen adaylarının bilmiyorum/boş kategorisindeki cevapları (%)

Şekil 2’de, Avrupa Birliğine 2004’teki genişlemeden önce üye olan 15 ülke turuncu ile, Avrupa Birliğine 2004’teki genişlemeden sonra üye olan 10 ülke sarı ile ve AB’ye aday 3 ülke açık sarı ile gösterilmiştir (Şekil 2, Key facts and figures about the European Union 2004). Öğretmen adaylarının 2004’teki genişlemeden önceki ve sonraki AB ülkeleri ve aday ülkelere göre öntest ve sontestteki başarı durumları ise Tablo 2’de gösterilmiştir

Şekil 2. Avrupa Birliğine 2004’ten önce ve 2004’ten sonra üye ve üyeliğe aday ülkeler

Tablo 2. 2004’teki genişlemeden önceki ve sonraki AB ülkeleri ve aday ülkelere göre öğretmen adaylarının başarı durumları (%)

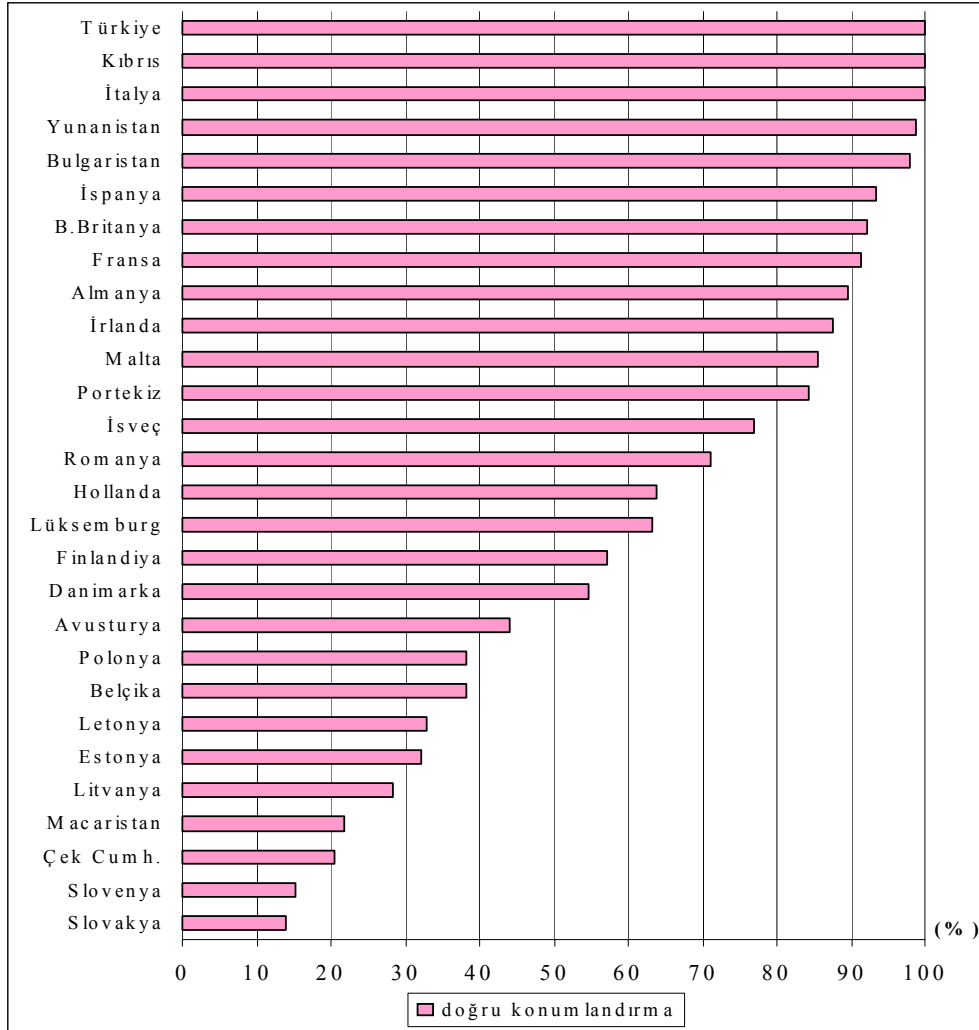
	öntest (%)	sontest (%)
2004’teki genişlemeden önceki AB ülkeleri	44,8	75,7
2004’teki genişlemeden sonraki AB ülkeleri	23,8	38,8
AB’ye aday ülkeler	84,4	89,7
Ortalama başarı	41	63,1

Tablo 2 incelendiğinde, sınıf öğretmeni adaylarının Avrupa Birliği ülkelerini konumlandırma becerilerindeki ortalama başarının öntestte %41 ve sontestte %63,1 olduğu görülmektedir.

Öğretmen adaylarının Avrupa Birliği ülkelerini konumlandırma becerilerinde en büyük artışın, 2004’ten önce AB’ye girmiş olan ülkelerde olduğu görülmektedir. Bu 15 ülke için öntestte ortalama başarı %44,8 iken bu başarının sontestte %75,7’ye yükseldiği görülmektedir. 2004’ten sonra AB’ye katılan 10 ülkenin konumlandırılmasında sontestte öntestte göre bir artış olsa da, %38,8’lik bir başarı oranının yine de düşük olduğu söylenebilir. AB’ye aday 3 ülkenin konumlandırılmasında ise hem öntestte hem de sontestte oldukça yüksek bir başarı elde edilmiştir.

Son olarak Grafik 4’te, sontest sonuçlarına göre öğretmen adayları tarafından en çok doğru konumlandırılan ülkelerin sıralanması verilmiştir. Sontestte öğretmen adaylarının % 100’ü İtalya, Kıbrıs ve Türkiye’yi, %98,7’si Yunanistan’ı, %98’i Bulgaristan’ı, %93,4’ü İspanya’yı, %92,1’i Büyük Britanya’yı, %91,4’ü Fransa’yı, %89,5’i Almanya’yı, %87,5’i İrlanda’yı, %85,5’i Malta’yı, %84,2’si Portekiz’i, %77’si İsveç’i, %71,7’si Romanya’yı, %63,8’i Hollanda’yı, %63,2’si Lüksemburg’u, %57,2’si Finlandiya’yı, %54,6’sı Danimarka’yı, %44,1’i Avusturya’yı, %38,2’si Belçika ve Polonya’yı, %32,9’u Letonya’yı, %32,2’si Estonya’yı, %28,3’ü Litvanya’yı, %21,7’si Macaristan’ı, %20,4’ü Çek Cumhuriyeti’ni, %15,1’i Slovenya’yı ve %13,8’i Slovakya’yı doğru konumlandırmıştır.

Grafik 4. Sontest sonuçlarına göre öğretmen adayları tarafından en çok doğru konumlandırılan ülkelerin sıralanması (%)

Sonuç olarak, öğretmen adaylarının AB ülkelerini konumlandırmadaki başarılarının öntestte %41 iken sontestte %63,1'e yükseldiği ve Ülkeler Coğrafyası dersinin öğretmen adaylarının konumlandırma becerilerinde olumlu bir etkisinin olduğu görülmektedir. Ayrıca, sontest sonuçları ile ülkeler coğrafyası ders notları arasında $r = 0,378$ düzeyinde ve sontest sonuçları ile ülkelerin yüzölçümleri arasında $r = 0,346$ düzeyinde bir ilişki bulunmuştur (korelasyon -çift taraflı- 0,01 düzeyinde anlamlıdır).

TARTIŞMA ve SONUÇ

Avrupa'nın ekonomik ve toplumsal geleceğinde eğitim büyük önem taşımaktadır. AB beklentilerinde çok açık yer verilmiş olmamasına rağmen Türkiye'de eğitim konusunda; toplumun her kesimine eğitim hizmeti götürme ve eğitim-öğretimi daha nitelikli hale getirme çabaları da gözden kaçırılmamalıdır (Vuran & Yücesoy, 2004). Uygarlık yarışında başarılı olmak isteyen toplumlar, bütün yeni değerleri dikkate alan bir eğitim sistemi oluşturmak zorundadırlar (Baştürk & Yücel, 2004).

Avrupa Birliği'ne girmeyi hedefleyen ve Avrupa ile her alanda bütünleşme çabalarına hız veren ülkemizde de öğretim kademelerinin tümünde, bir yandan eğitimin biçimsel ve nicelik yönüyle yeniden yapılanması çalışmaları sürdürülürken, bir yandan da eğitimin niteliğinin yükseltilmesi, öğretim programlarının ve ders kitaplarının çağdaş eğitim anlayışı çerçevesinde yeniden düzenlenmesi

çalışmalarına hız verilmiştir (Karabulut, 2003). Eğitim ve öğretimin sosyal içeriği (konteksi) küreselleşme ve yerelleşme süreçlerinin etkileriyle devamlı suretle değişime uğramaktadır. Bu bağlamda coğrafya öğretim programının bu değişimleri yansıtabilecek şekilde yeniden oluşturulduğu görülmektedir. 2005/2006 yılından itibaren aşamalı olarak uygulamaya konacak olan yeni coğrafya programının amacı “öğrencilerin yaşadıkları alandan başlayarak ülkemiz ve tüm dünya ile ilgili coğrafi bilinç kazanmaları” olarak belirtilmiştir. Yine müfredatın altı öğrenme alanından biri “küresel ölçekte ilişkiler ve oluşumlara” ayrılmıştır. Yine diğer bir öğrenme alanı olan “mekansal sentez: Türkiye”de ise Türkiye’nin bölgesel ve küresel ilişkilerine de atıfta bulunulmuştur. Dolayısıyla yeni programın kurgulanmasında yerel-küresel ilişkisine oldukça önem verilmiştir (Öztürk, 2005).

Dünya genelinde genç yetişkinlerin %80’i, harita okuma becerilerinin ve haberlerde geçen ülkelerin konumlarının bilinmesinin “kesinlikle gerekli” ya da “önemli” olduğunu ifade etmelerine rağmen, bu konulardaki başarıları yine de oldukça düşüktür. 18-22 yaş arasındaki Amerikalılara, Avrupa haritasında 12 ülkenin konumları sorulmuş ve ortalama başarıları 2-3 ülkenin doğru konumlandırılması olarak bulunmuştur. Genç Amerikalıların %64’ü İtalya’yı, %44’ü İspanya’yı, %40’ı Fransa’yı ve %37’si İngiltere’yi doğru konumlandırmıştır. Bu başarı 1988’de aynı yaş grubuyla yapılan çalışmadakiyle (12 ülkede ortalama 3 ülke doğru konumlandırılmıştır) benzerlik göstermektedir. Aynı çalışmada, Almanya’nın ortalaması 12 ülkede 8 ülke, İsveç ve İtalya’nın ortalaması 7-8 ülke ve bununla beraber Büyük Britanya’nın ortalaması sadece 4-5 ülke olarak bulunmuştur (National Geographic, 2002). Ayrıca National Geographic Society’nin araştırmaları, Amerikalıların yarıdan biraz fazlasının New York eyaletini Amerika Birleşik Devletleri haritasında bulabildiğini göstermektedir (Keller, 2002). Sınıf öğretmeni adaylarının Avrupa Birliği’ne üye ve üyeliğe aday ülkeleri haritada konumlandırma becerilerinin tespit edilmesinin amaçlandığı bu çalışmada ise aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

Sınıf öğretmeni adaylarının Avrupa Birliği ülkelerini konumlandırma becerilerinde öntest ve sontest arasında $P < 0.05$ düzeyinde anlamlı bir fark bulunmaktadır. Ülkeler Coğrafyası dersinin AB ülkelerinin konumlandırılma becerilerinde olumlu bir etkisi olduğu görülmektedir. Öğretmen adaylarının AB ülkelerini haritada doğru olarak konumlandırmadaki başarıları öntestte %41 iken sontestte %63,1’e yükselmiştir. Sontest sonuçları ile hem ülkeler coğrafyası ders notları arasında hem de ülkelerin yüzölçümleri arasında bir ilişki bulunmasına rağmen, yine de bu ilişkilerin çok güçlü olmadığı saptanmıştır.

2004’ten önce AB’ye girmiş olan ülkelerin konumlandırılmasında öntestte ortalama başarı %44,8 iken sontestte %75,7’ye yükselmiştir. 2004’ten sonra AB’ye katılan ülkelerin konumlandırılmasında ortalama başarı öntestte %23,8 ve son testte %38,8’dir. Aralarında Türkiye’nin de bulunduğu aday ülkelerin konumlandırılmasında ortalama başarı öntestte %84,4 ve son testte %89,7’dir.

Bazı ülkelerin konumlandırılmasında sontest sonuçlarına göre başarı düzeyleri beklenenden düşük çıkmıştır. Örneğin, öğretmen adaylarının %93,4’ü İspanya’yı, %92,1’i Büyük Britanya’yı, %91,4’ü Fransa’yı, %89,5’i Almanya’yı, %87,5’i İrlanda’yı, %85,5’i Malta’yı, %84,2’si Portekiz’i, %77’si İsveç’i, %71,7’si Romanya’yı, %63,8’i Hollanda’yı, %57,2’si Finlandiya’yı, %54,6’sı Danimarka’yı doğru konumlandırmıştır. Bu oranlar oldukça yüksek gibi görünse de, ülkeler coğrafyası dersini tamamlamış olmalarına rağmen, bu ülkelerin nerede olduğunu bilmeyen öğretmen adaylarının olması düşündürücüdür.

Avrupa Birliği’nin beklentileri çerçevesinden bakıldığında belki de en önemli husus bütün üye ve aday devletlerden düzenlemekte oldukları eğitim programlarında bir Avrupa boyutunun oluşturulması beklentisidir. Avrupa birliği üye ve aday devletlerde eğitim alanında Avrupa boyutunu oluşturmak ve yerleştirmek istemektedir (Aslan & Gökçaya, 2004). Eğitim sürecindeki en önemli öğretim kademelerinden birisi de ilköğretim olduğu için, bu çalışmaların yoğun olduğu kısımlardan birisidir. İlköğretim kademesinde kazanılan bilgi ve beceriler diğer öğretim kademelerinde kazandırılacak bilgi ve beceriler için temel oluşturmaktadır. Avrupa Birliği üzerine ders kitaplarının hazırlanması ve Avrupa Birliği derslerinin ilköğretim ve ortaöğretim müfredatına alınması Milli Eğitim Bakanlığı’ndan beklenmektedir (Akt. Aslan & Gökçaya, 2004).

Günümüzün hızla değişen dünyasında, daha çok öğrencinin öğretmenlerinininkinden farklı kültürlerle ilişki içinde olduğu bir gerçektir (Hargreaves, 2001) ve öğretmenler için dünya çok hızlı değişmektedir (Gökçe, 2003). Özellikle Avrupa Birliği'ne giriş sürecinde olan ülkemizde, öğretmen adaylarının AB ülkeleri hakkında bilgi sahibi olmaları, ülkemizdeki öğrencilerin daha donanımlı bireyler olarak yetişmesi açısından son derece önemlidir.

Derslerde öğrencilerin temel harita yeteneklerini kullanmayı öğrenmelerine ve geliştirmelerine özen gösterilmelidir. Harita okuma ve kullanma aktivitelerini içeren ders programları öğrencilerin bu becerilerini geliştirmelerine ve söz konusu becerilerini farklı alanlarda uygulayabilmelerine yardımcı olacaktır (Demiralp, 2004). Geleceğin sınıf öğretmenlerinin harita lokasyon becerilerinin geliştirilmesi için, özellikle Ülkeler Coğrafyası derslerinde mutlaka haritalardan faydalanılmalıdır. Ayrıca, Avrupa Birliği'ndeki ülkelerin lokasyonlarının daha iyi öğrenilmesinde National Geographic web sayfasındaki geospy vb. oyunlar kullanılarak bilgisayar destekli öğretim sağlanması düşünülebilir.

KAYNAKÇA

- Adıgüzel, A. (2005). Avrupa Birliği'ne Uyum Sürecinde Öğretmen Niteliklerinde Yeni Bir Boyut: Bilgi Okuryazarlığı. *Milli Eğitim Dergisi, Özel Sayı: AB Sürecinde Eğitim*, 33 (167), 355-364.
- Anderson, K. C. Ve Leinhardt, G. (2002). Maps as Representations: Expert Novice Comparison of Projection Understanding. *Cognition & Instruction*, Vol. 20 (3).
- Aslan, C.A. ve Gökkaya, A.K. (2004). Avrupa Birliği'nin Eğitim Politikalarının Sosyal Bilgiler Dersinin Genel Amaçlarına Etkisi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24 (3), 227-244.
- Aydın, K. Ç. (2004). İnsan Hakları Açısından Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne Üyelik Sürecinin 2003 İlerleme Raporu Çerçevesinde Analizi. *Uludağ Üniversitesi I. Ulusal Genç Bilim Adamları Sempozyumu- Değişen Dünyada Türkiye'nin Önemi*, Bursa:Cilt II, 641-666.
- Backler, A. ve Stoltman, J. (1986). The Nature of Geographic Literacy. Database: ERIC (12.6.2005)
- Baştürk, M. ve Yücel, F. (2004). Eğitimde Yeni Yönelimler ve Öğretmen Adaylarının Kaliteli Eğitimden Beklentileri. *XII.Eğitim Bilimleri Kongresi Bildiriler*, Gazi Üniversitesi (Cilt-I), 515-528.
- Çalışkan, V. (2003). İlköğretim ve Ortaöğretimdeki Coğrafya Konuları ve Kitaplarındaki Sorunlar ve Öneriler. *Türk Coğrafya Kurumu Coğrafya Kurultayı Bildiriler*, 135-139.
- Demiralp, N. (2004). Coğrafya Öğretiminde Materyallerin Geliştirilmesi ve Kullanılması. *XII.Eğitim Bilimleri Kongresi Bildiriler*, Gazi Üniversitesi (Cilt-IV), 2385-2404.
- Dill, B. (1994). *Teaching the Five Themes of Geography (A teacher Resource Book for Middle and Upper Grades*. USA: Mc Graw Hill Children's Publishing.
- Girgin, M., Koca, H. ve Sever, R. (2003). Ortaöğretim Coğrafya Derslerinde Harita Seçimi. *Türk Coğrafya Kurumu Coğrafya Kurultayı Bildiriler*, 318-324.
- Gökçe, E. (2003). Gelişmiş Ülkelerde Sınıf Öğretmeni Yetiştirme Uygulamaları. *Eğitimde Yansımalar: VII Çağdaş Eğitim Sistemlerinde Öğretmen Yetiştirme Ulusal Sempozyumu*, Cumhuriyet Üniversitesi, Baskı: Tekışık Yayıncılık, 68-80.
- Günel, K. (1994). *Coğrafyanın Siyasal Gücü*: İstanbul: Edebiyat Fakültesi Basımevi.
- Hargreaves, A. (2001). Emotional Geographies of Teaching. *Teachers College Record*, Volume 103 (6), 1056-1080.

- Herman, W., Hawkins, M., Barron, M. ve Berryman, C. (1988). World Place Location Skills of Elementary School Students. *Journal of Educational Research*, Vol. 81 (6), 374-376.
- Herman, W., Hawkins, M. ve Berryman, C. (1985). World Place Location Skills of Elementary Pre-Service Teachers. *Journal of Educational Research*, Vol. 79 (1), 33-35.
- Karabağ, S. (1998). Coğrafya Öğretiminde Anahtar Sorular ve Kavramlar. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18 (2), 25-41.
- Karabulut, E. (2003). İlköğretim ve Ortaöğretim Kurumlarında Coğrafya Öğretim Programları. *Türk Coğrafya Kurumu Coğrafya Kurultayı Bildiriler*, 39-42.
- Karakılıç, H. (2004). Avrupa Birliği Üyeliği Sürecinde, Doğu ve Batı Arasındaki Türkiye. *Uludağ Üniversitesi I. Ulusal Genç Bilim Adamları Sempozyumu- Değişen Dünyada Türkiye'nin Önemi*, Cilt II, 729-750.
- Keller, B. (2002). Afghanistan? Young Americans Can't Find It on Map, Survey Finds. *Education Week*, 22 (13). Database: Academic Search Premier
- Key facts and figures about the European Union, European Commission Manuscript completed in February 2004 - 79 pp. - 22.2 x 26.2 cm, Catalogue number: NA-56-03-772-EN (http://europa.eu.int/comm/publications/booklets/eu_glance/44/en-1.pdf), p.5b
- National Geographic (2002). "National Geographic Global Geographic Literacy Survey". Prepared by RoperASW for: National Geographic Education Foundation, C510007671.
- Özey, R. (2001). *Dünya ve Ülkeler Coğrafyası* (4.Baskı). İstanbul: Aktif Yayınevi.
- Öztürk, M. (2005). Küreselleşen ve Yerelleşen Dünyada Coğrafya Öğretmen Eğitimi. *XIV. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongre Kitabı*, Cilt 2, 262-266.
- Şahin, S. (2004). Coğrafya Öğretiminde Beş Temel Konu. *XII.Eğitim Bilimleri Kongresi Bildiriler*, Cilt-IV, 2361-2384.
- Uçtu, R. ve Yapar, S. (2004). AB'ye Üyelik Sürecinde Türk Tarımının AB'ye Entegrasyonu ve Türk Tarım Politikalarında Değişim Eğilimleri. *Uludağ Üniversitesi I. Ulusal Genç Bilim Adamları Sempozyumu- Değişen Dünyada Türkiye'nin Önemi*, Cilt I, 219-236.
- Verdi, M. P. ve Kulhavy, R. W. (2002). Learning with Maps and Texts: An Overview. *Educational Psychology Review*, 14 (1), 27-46.
- Vuran, S. ve Yücesoy, Ş. (2004). Türkiye'de Özel Gereksinimli Bireylere Yönelik Hizmetlerin Yasal Yapılanmasında Avrupa Birliği'ne Uyum Çabalarının Yansımaları. *XII.Eğitim Bilimleri Kongresi Bildiriler*, Cilt-IV, 2899-2920.